

Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivning för Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033 i Södra Östersjöns vattendistrikt

Avgränsningssamråd enligt 6 kap. miljöbalken

Titel: Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivning för Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027-2033 i Södra Östersjöns vattendistrikt: Avgränsningssamråd enligt 6 kap. miljöbalken

Utgiven av: Vattenmyndigheten Södra Östersjön

Diarienummer: 537-977-2026

Utgivningsår: 2026

Omslagsbild: Mostphotos

Innehåll

1.	INLEDNING	4
1.1.	Om miljökonsekvensbeskrivningen	4
1.1.1.	Detaljeringsgrad	6
2.	OM DELÅTGÄRDSPROGRAM MOT TORKA OCH VATTENBRIST 2027–2033.....	6
2.1.	Åtgärdsprogrammets funktion, struktur och innehåll	6
2.2.	Förslag på administrativa åtgärder i Delåtgärds-program mot torka och vatten- brist 2027–2033	7
2.3.	Förhållande till andra planer och program	7
3.	KARTLÄGGNING AV VATTEN MED NEGATIV PÅVERKAN AV VATTENUTTAG OCH FÖRÄNDRINGAR AV GRUNDVATTENNIVÅ.....	8
3.1.	Grundvatten och kvantitativ status	8
3.2.	Ytvatten och fysisk påverkan.....	8
3.3.	Risk för vattenbrist på lång sikt.....	9
4.	MILJÖFÖRHÅLLANDEN I SÖDRA ÖSTERSJÖNS VATTENDISTRIKT	9
5.	MILJÖEFFEKTER VID DELÅTGÄRDSPROGRAMMETS GENOMFÖRANDE	10
6.	ALTERNATIV TILL GENOMFÖRANDE.....	10
7.	FORTSATT ARBETE	10
7.1.	Preliminär innehållsförteckning för Miljökonsekvensbeskrivning av Delåtgärds- program mot torka och vatten-brist 2027–2033	11
	KONTAKTUPPGIFTER	12

1. Inledning

Åtgärdsmyndigheterna i form av centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner ges härmed möjlighet att yttra sig över avgränsningen inför kommande miljökonsekvensbeskrivning av Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033, enligt 6 kap 10 § miljöbalken.

Eftersom Södra Östersjöns vattendistrikt gränsar till Danmark så kan genomförandet av Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033 få konsekvenser även i berört grannland. Enligt Esbokonventionen ges därför Danmark möjlighet att lämna synpunkter.

Detta avgränsningssamråd pågår under perioden 2 februari 2026 till och med 30 april 2026.

Våra vatten är under stor påverkan. I Södra Östersjöns vattendistrikt är torka och vattenbrist ett problem både på kort och lång sikt för både invånare i distriktet och verksamhetsutövare. Klimatförändringar påverkar dessutom tillgången på vatten samt vattnets kvalitet och leder till oönskade effekter.

Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt är utpekad att implementera vattendirektivet i Sverige. Detta arbete innebär att:

- ta fram och besluta om förvaltningsplaner och åtgärdsprogram
- besluta om miljökvalitetsnormer för ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten
- rapportera till Havs- och vattenmyndigheten om hur arbetet går, som i sin tur vidarereporterar till Europeiska kommissionen.

Just nu pågår processen med att ta fram Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033 i Södra Östersjöns vattendistrikt i enlighet med kraven i 6 kap. vattenförvaltningsförordningen (2004:660), 5 kap. miljöbalken.

Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist riktar sig till statliga och kommunala myndigheter, som inom sina respektive ansvarsområden ska genomföra de administrativa åtgärder som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

1.1. Om miljökonsekvensbeskrivningen

Vid upprättandet av ett åtgärdsprogram ska en strategisk miljöbedömning, en miljökonsekvensbeskrivning, av respektive program göras enligt 6 kap. miljöbalken.

Den geografiska avgränsningen för miljökonsekvensbeskrivningen avser Södra Östersjöns vattendistrikt, se Figur 1, nedan

Miljökonsekvensbeskrivningen ska identifiera och beskriva vilken betydande miljöpåverkan som kan förväntas vid genomförande av Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033. Miljökonsekvensbeskrivningen sker i två steg:

1. Först hålls ett avgränsningssamråd av miljökonsekvensbeskrivningen inför framtagandet av Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033. Detta hålls från och med 2026-02-02 till och med 2026-04-30.
2. Sedan hålls ett samråd om miljökonsekvensbeskrivningen av Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033. Detta samråd hålls tillsammans med samråd om Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist *och* Åtgärdsprogram för vatten 2027–2033. I Södra Östersjöns vattendistrikt hålls detta från och med 2026-11-01 till och med 2027-04-30.

Åtgärdsprogrammen beslutas av Vattendelegationen för Södra Östersjöns vattendistrikt i december 2027 och kommer att vara juridiskt bindande för åtgärdsmyndigheterna.

Figur 1. Karta över Södra Östersjöns vattendistrikts geografiska omfattning. I kartan visas också distriktets markanvändning.

1.1.1. Detaljeringsgrad

Miljökonsekvensbeskrivningen av Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033 kommer att ske på en övergripande nivå. Åtgärdsprogrammet beskriver vilka administrativa åtgärder olika myndigheter ska vidta för att se till att miljökvalitetsnormerna följs. Hur detta ska uppnås och upprätthållas avgör åtgärdsmyndigheterna. Det innebär att Delåtgärdsprogrammet inte föreskriver exakt vilka åtgärder i miljön som ska genomföras, och därför innehåller miljökonsekvensbeskrivningen bara en övergripande analys av Delåtgärdsprogrammets miljöpåverkan, med utgångspunkt från förväntade effekter som de administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet kommer ha i miljön.

2. Om Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033

Delåtgärdsprogrammet är ett verktyg för att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten. De administrativa åtgärderna i Delåtgärdsprogrammet är juridiskt bindande för utvalda statliga och kommunala myndigheter och ska därför genomföras.

2.1. Åtgärdsprogrammets funktion, struktur och innehåll

Ett åtgärdsprogram ska enligt 5 kap. 9 § miljöbalken vara riktat till statliga och kommunala myndigheter, som sedan ska beakta miljökvalitetsnormerna och inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt åtgärdsprogrammet enligt 5 kap. 11 § miljöbalken.

Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033 ska alltså fungera som ett instrument i syfte att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Det är ett juridiskt bindande program som talar om *vad* som ska göras, men inte exakt hur. Finansiering för genomförandet ska åtgärdsmyndigheterna själva avsätta och besluta om, varför förankring internt och samverkan externt i avrinningsområdet är viktiga förutsättningar för Delåtgärdsprogrammets genomförande.

En central funktion för ett åtgärdsprogram är också att fördela kraven mellan olika åtgärdsmyndigheter samt att beskriva hur de administrativa åtgärderna är ömsesidigt beroende av varandra.

I 6 kap. 2 § vattenförvaltningsförfordningen preciseras att administrativa åtgärder enligt ett åtgärdsprogram som har omprövats ska ha vidtagits senast tre år efter det att Åtgärdsprogrammet fastställdes. Tre år gäller därför som huvudregel för nya administrativa åtgärder i Åtgärdsprogrammet. Flera administrativa åtgärder i Åtgärdsprogrammet är av löpande karaktär och ska därför påbörjas omgående och därefter genomföras löpande. Det gäller inte minst vägledande åtgärder och tillsynsåtgärder.

2.2. Förslag på administrativa åtgärder i Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033

Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033 kommer i sin utformning att likna det pågående Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2022–2027. De administrativa åtgärder som idag är riktade till Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Länsstyrelserna kommer i stort sett att kvarstå eftersom de antingen är av så kallad löpande karaktär och inte har något bestämt slut, eller att de ännu inte är genomförda. Därtill utreder vi om nya åtgärder behövs. Vilka administrativa åtgärder som det tills sist blir beror dels på riskbedömningen av vattenförekomsterna, som just nu pågår, dels på resultatet av våra utredningar kring vad som är möjligt, samt utfallen i pågående och kommande dialoger med berörda myndigheter.

De myndigheter som vi utreder om de ska få *nya* administrativa åtgärder i Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033 är:

- Havs- och vattenmyndigheten rörande plan för prövning och omprövning av vattenuttag med prioritering mot torka och vattenbrist
- Naturvårdsverket rörande bevattning med avloppsvatten
- Sveriges geologiska undersökning (SGU) rörande stöd till kommunerna för grundvattenuttag
- Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) rörande stöd till kommunerna för ytvattenuttag
- Tillväxtverket rörande stöd till företag för vatteneffektivisering
- Länsstyrelserna rörande tillsyn, prövning och omprövning av vattenuttag, markavvattning och vatteneffektivisering
- Kommunerna rörande tillsyn av vattenanvändning, fysisk planering och planering av VA-beredskap mot torka och vattenbrist

Dialoger med berörda myndigheter kommer att pågå fram till samrådets start 1 november 2026 och ändringar i förslagen till de administrativa åtgärderna beräknas ske fram till dess.

2.3. Förhållande till andra planer och program

Några av de planer och program som Åtgärdsprogrammet 2027–2033 kan ha beröringspunkter med beskrivs nedan. Förhållandet till ett urval kommer att utvecklas i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

- Åtgärdsprogram för vatten i Södra Östersjöns vattendistrikt 2027–2033
- Delåtgärdsprogram mot övergödning i Södra Östersjöns vattendistrikt 2027–2033
- Nationell restaureringsplan till följd av EU-förordningen om restaurering av natur (2024/1991)

- Bevarandeplaner för Natura 2000-områden enligt 7 kap. miljöbalken (enligt EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv)
- Översiktsplaner enligt plan- och bygglagen (2010:900)
- Regionplaner enligt plan- och bygglagen
- Regionala vattenförsörjningsplaner
- Den gemensamma europeiska jordbrukspolitiken
- Regionala utvecklingsplaner
- Miljömål
- Materialförsörjningsplaner

3. Kartläggning av vatten med negativ påverkan av vattenuttag och förändringar av grundvattennivå

3.1. Grundvatten och kvantitativ status

Det finns 702 grundvattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt. Hur dessa har bedömts kommer att beskrivas i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

I kvantitativ status bedöms den mänskliga påverkan från grundvattenuttag eller grundvattennivåförändringar.

Enligt SGU:s föreskrifter om kartläggning, riskbedömning och klassificering av status för grundvatten (SGU-FS 2023:1) ska Vattenmyndigheten vid klassificering av kvantitativ status bedöma grundvattenförekomsten enligt de fyra kvalitetsfaktorerna vattenbalans, påverkan på anslutna ytvattenförekomster, påverkan på grundvattenberoende terrestra ekosystem samt inträngning av saltvatten eller förorening. Om en av kvalitetsfaktorerna har otillfredsställande status blir den kvantitativa statusen för förekomsten otillfredsställande.

3.2. Ytvatten och fysisk påverkan

Det finns 1873 ytvattenförekomster fördelade på sjöar, vattendrag och kustområden i Södra Östersjöns vattendistrikt. Hur dessa har bedömts kommer att beskrivas i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

Vid klassificering ekologisk status är fysisk påverkan en av kvalitetsfaktorerna. I denna kvalitetsfaktor bedöms bland annat mänskliga påverkan från ytvattenuttag (hydrologisk regim).

Hydrologisk regim i vattendrag ska klassificeras utifrån parametrarna specifik flödeseffekt, volymsavvikelse, flödets förändringstakt samt vattenståndets

förändringstakt (se avsnitt 3.2, 3.3, 3.4 och 3.5 i bilaga 3, Havs- och vattenmyndighetens föreskrift *Klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten* (HVMFS 2019:25)). För att genomföra statusklassificering av lågflöden med påverkan från vattenuttag ska parametern specifik flödeseffekt användas. Detta eftersom det är den parametern som bäst passar utifrån uppgifterna i Havs- och vattenmyndighetens rapport *Statusklassificering av hydrologisk regim* (Rapport 2022:01).

Det saknas samtidigt bra bedömningsgrunder för vattenuttag i lågflöden eftersom bedömningsgrunderna är otillräckliga, vilket vi har uppmärksammat i arbetet med nu gällande Delförvaltningsplan mot torka och vattenbrist 2022–2027, och i vår rapport *Torka och vattenbrist - Förslag till fortsatt arbete* (Rapport 2022:1) samt i dialog med SMHI och Havs- och vattenmyndigheten. Inga nya bedömningsgrunder finns eller är på väg att tas fram.

3.3. Risk för vattenbrist på lång sikt

Problem med vattenbrist, låga grundvattennivåer och låga vattenflöden förväntas öka i ett förändrat klimat. Vi kommer därför att genomföra en analys av särskilt utsatta områden i Södra Östersjöns vattendistrikt på lång sikt.

SGU har under åren 2024–2025 haft särskilda regeringsuppdrag där analys av grundvattenmagasinens robusthet och utsatthet för klimatförändringar ska genomföras. Havs- och vattenmyndigheten har under 2024–2026 haft ett särskilt regeringsuppdrag där särskilt känsliga avrinningsområden för vattenuttag ska identifieras samtidigt som de ska ta fram underlag för att kunna göra vattenbalanser för dessa områden. Analyserna för risk på lång sikt i Delåtgärdsprogram för torka och vattenbrist 2027–2033 kommer att genomföras med hjälp av resultaten från dessa båda regeringsuppdrag.

4. Miljöförhållanden i Södra Östersjöns vattendistrikt

Miljöförhållandena kommer att beskrivas mer utförligt i kommande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist är fokuserat på påverkan av och åtgärder mot torka och vattenbrist kommer den kommande miljökonsekvensbeskrivningen fokusera på detta område och därför utesluta andra miljöförhållanden.

5. Miljöeffekter vid Delåtgärdsprogrammets genomförande

Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033 bedöms inte ha någon betydande negativ miljöpåverkan, utan syftar till att förbättra tillståndet för vattendistriktets vattenförekomster. Däremot kan det uppstå målkonflikter när miljökvalitetsnormer för vatten ska vägas mot andra samhällsbehov lokalt, regionalt eller nationellt.

I kommande miljökonsekvensbeskrivning kommer vi, i enlighet med 6 kap. 2 § miljöbalken redovisa följande miljöeffekter för:

- befolkning och människors hälsa,
- djur- eller växtarter som är skyddade enligt 8 kap. miljöbalken, och biologisk mångfald i övrigt,
- mark, jord, vatten, luft, klimat, landskap, bebyggelse och kulturmiljö,
- hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt,
- annan hushållning med material, råvaror och energi, eller
- andra delar av miljön

6. Alternativ till genomförande

Inkomna synpunkter kan i viss mån påverka utformningen av Delåtgärdsprogrammet. Den politiska styrningen påverkar finansieringen och därför också genomförandet av Delåtgärdsprogrammet.

Samhällsekoniskt kan det bli mycket kostsamt att avstå från att skydda våra vatten från negativ påverkan. Alternativet att skjuta på genomförandet av administrativa åtgärder till framtiden kan visa sig innebära en större kostnad och svårare att genomföra än att genomföra Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033.

7. Fortsatt arbete

Arbetet med att ta fram en fullständig miljökonsekvensbeskrivning kommer att fortsätta fram till samrådsstart 1 november 2026. Här ingår att påverkansanalys, statusklassificering och riskbedömning per vattenförekomst genomförs. Därutöver görs en åtgärdsanalys för behovet av såväl åtgärder i vatten samt administrativa åtgärder till Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033.

7.1. Preliminär innehållsförteckning för Miljökonsekvensbeskrivning av Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033

Nedan finns ett utkast på innehållsförteckningen för Miljökonsekvensbeskrivning av Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033, som kommer samrådas 1 november 2026 till 30 april 2027:

1. Inledning
 - 1.1 Bakgrund och syfte
 - 1.2 Avgränsningar
2. Övergripande förutsättningar
 - 2.1 Förhållande till andra planer och program
 - 2.2 Miljökvalitetsnormer för vatten
3. Miljötillstånd och påverkan i Södra Östersjöns vattendistrikt
 - 3.1 Grundvatten
 - 3.2. Ytvatten
 - 3.3 Dricksvatten
4. Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033
 - 4.1 Administrativa åtgärder
5. Delåtgärdsprogrammets konsekvenser
 - 5.1 Kumulativa effekter
6. Alternativ till genomförande
7. Referenser

Kontaktuppgifter

Synpunkter lämnas digitalt eller per post senast den 30 april 2026. Ange diarie-nummer 537-977-2026 i ditt svar.

Skicka era synpunkter till vattenmyndigheten.kalmar@lansstyrelsen.se, eller till:

Vattenmyndigheten Södra Östersjön
Länsstyrelsen Kalmar län
391 86 Kalmar

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se
www.vattenmyndigheterna.se